نقش دینداری، خانواده‌گرایی، رسانه‌های نوین و بازاندیشی مدرن در نگرش به فرزندآوری در زنان و مردان متاهل ۴۹-۱۸ ساله

محمد عباس زاده[۱]، توکل آقایاری هیر[۱]، محمد باقر علیزاده اقدم[۱]، صمد عدلی پور[۱*]

۱. دانشکده حقوق و علوم اجتماعی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران

نشریه پایش
سال هجدهم، شماره دوم، فروردین ـ اردیبهشت ۱۳۹۸ صص ۱۸۲-۱۷۳
تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۸/۳/۸
[نشر الکترونیک پیش از انتشار- ۱۲ خرداد ۹۸]

چکیده

مقدمه: به باور جامعه‌شناسان، بخشی از تغییر و تحولات خانوادگی در ایران محصول تغییر نگرش‌های افراد است. یکی از این تغییرات، تغییر ارزش فرزند و فرزندآوری است. از آنجایی که نگرش‌ها، باورها وارزش‌های افراد در تمایلات و رفتار فرزندآوری آنها تاثیرگذارند، پژوهش حاضر درصدد مطالعه برخی از عوامل اجتماعی تاثیرگذار بر نگرش به فرزندآوری در بین زنان و مرد متاهل است.

مواد و روش کار: این مطالعه مقطعی (توصیفی- تحلیلی)، بر روی زنان و مردان متاهل ۴۹-۱۸ سال شهر تبریز انجام گرفت. ۴۱۵ نفر به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شدند. ابزارهای پژوهش شامل پرسشنامه‌های محقق‌ساخته نگرش به فرزندآوری، دینداری، خانواده‌گرایی و بازاندیشی مدرن بود. داده‌ها با استفاده از آزمون‌های متناسب (T و F، آزمون همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه) تحلیل شدند.

یافته‌ها: وفق نتایج نگرش به فرزندآوری زنان و مردان تفاوت معنادار نداشت (p= ۰/۹۱۹)، اما نگرش به فرزندآوری در بین افراد با تحصیلات(p= ۰/۰۱۰) و پایگاه اقتصادی- اجتماعی(p= ۰/۰۲۷) مختلف با هم تفاوت معنادار داشت.

بین خانواده‌گرایی(r= ۰/۵۴، p= ۰/۰۰۱) و دینداری(r= ۰/۴۲، p= ۰/۰۰۱) با نگرش به فرزندآوری همبستگی مستقیمی وجود داشت و بین بازاندیشی مدرن(r= -۰/۳۸، p= ۰/۰۰۱)، میزان استفاده از اینترنت (r= -۰/۳۰، p= ۰/۰۰۱) و میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی(r= -۰/۲۴، p= ۰/۰۰۱) با نگرش به فرزندآوری همبستگی معنادار معکوس وجود داشت. همچنین متغیرهای مستقل وارد شده در مدل رگرسیونی پژوهش توانسته‌اند ۴۰ درصد از واریانس نگرش به فرزندآوری مشارکت‌کنندگان را تبیین کنند.

بحث و نتیجه گیری: برای ایجاد نگرش مثبت به فرزند و فرزندآوری در بین خانواده‌های ایرانی باید به نقش عواملی چون خانواده‌گرایی و دینداری توجه نمود و برای تقویت آنها برنامه‌ریزی و سیاستگذاری نمود.

کلیدواژه: دینداری، خانواده‌گرایی، رسانه‌های نوین، بازاندیشی مدرن، فرزندآوری

* نویسنده پاسخگو: تبریز، دانشگاه تبریز، دانشکده حقوق و علوم اجتماعی، گروه علوم اجتماعی
E-mail: s.adlipour@tabrizu.ac.ir

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-10-30]

[DOR: 20.1001.1.16807626.1398.18.2.6.9]

مقدمه

ایران از جمله کشورهایی است که کاهش شدید باروری در جهان را تجربه کرده است. کاهش ۵۰ درصدی باروری نه تنها این کشور را در بین کشورهای مسلمان منحصر به فرد کرده است، بلکه به نظر می رسد چنین حدنصابی در هیچ جای دیگر قابل مشاهده نیست [۱، ۲]. نتایج سرشماری‌ها و آمارهای موجود در ایران نشان می‌دهد که میزان باروری کل از حدود ۷/۷ فرزند برای هر زن در سال ۱۳۴۵ به ۲/۰۱ فرزند در بین سال‌های ۹۵-۱۳۹۱ رسیده است [۳]؛ به طوری که متوسط رشد سالانه جمعیت ۳/۹ درصدی سال‌های ۶۵-۱۳۵۵ بر اساس آمار سرشماری سال ۱۳۹۵ به ۱/۲۴ درصد کاهش یافته است [۴].

تحقیقات صورت گرفته در داخل کشور عوامل متعددی را در کاهش باروری و فرزندآوری دخیل می‌دانند. از جمله این عوامل می‌توان به تغییرات فرهنگی یعنی سکولاریسم، فردگرایی، فرسایش ارزش‌های خانوادگی [۵]، سبک زندگی مدرن [۶]، افزایش سطح توسعه، شهرنشینی و صنعتی‌شدن [۷]، جهانی‌شدن، افزایش آگاهی و انتظارات زنان، دگرگونی در نقش و موقعیت زنان [۸]، سن ازدواج و مدیریت بدن [۹]، افزایش تحصیلات [۱۰]، بازاندیشی در نقش مادری و ارزش فرزند [۱۱]، سقط جنین و میزان استفاده از رسانه‌های نوین [۱۲]، افزایش مصرف‌گرایی، سن ازدواج و طلاق [۱۳]، مشکلات اقتصادی و درآمد پایین [۱۴] افزایش دسترسی زنان به منابع ارزشمند (تحصیلات، اشتغال، سرمایه اقتصادی) و کاهش مشارکت آنان در تقسیم کار خانگی [۱۵]، اشاره نمود.

فرزندآوری به عنوان یک کنش اجتماعی، علاوه بر بعد رفتاری، دارای بعد نگرشی، معنایی و بین ذهنی است. در واقع، نگرش‌های باروری افراد به عنوان یکی از مهمترین عوامل تعیین کننده رفتار باروری محسوب می‌شوند. از این رو، رفتارهای باروری تا حد زیادی انعکاسی از نگرش‌ها و ایستارهای فرزندآوری است [۱۶]. با افزایش نگرش منفی زنان نسبت به فرزند، رفتار و ایده‌آل باروری زنان و یا به عبارتی نرخ تولد کم می‌شود [۱۷ ، ۹]. همچنین نگرش مثبت نسبت به فرزند و فرزندآوری نه تنها موجب فرزندآوری زودهنگام می‌شود بلکه موجب فرزندآوری بیشتر نیز می‌شود [۱۹ ، ۱۸].

در طی چند دهه گذشته، ایران تغییرات مختلف ارزشی و نگرشی در زمینه مسائل باروری و فرزندآوری را تجربه کرده است. نسل جدید، فرزند را مخل آسایش و پرهزینه می‌داند و با توجه به این که والدین دیگر خواسته‌های خود را از لحاظ عواطف در فرزندان نمی‌یابند، تمایلی برای فرزندآوری بیشتر ندارند. گرایش به فرزندآوری کمتر نشانه آن است که زنان به کشف‌های جدیدی دست یافته‌اند؛ از جمله آن که از محیط‌های کوچک خانوادگی‌شان بیرون آمده‌اند، تحصیل می‌کنند، در مناسبات اجتماعی شرکت کرده و در همه عرصه‌ها فعال‌اند و البته قصد دارند برای فرزندان کمتر خود مادران بهتری هم بشوند. در واقع، زنان امروز هویت زنانه خود را در جاهای دیگری جز خانه و مادر شدن جستجو می‌کنند [۲۱ ، ۲۰].

کاهش تمایل به فرزندآوری در بین خانواده‌ها از مهمترین مسائل اجتماعی است که جامعه ما نیز با آن مواجه است. لذا با توجه به کاهش نرخ جمعیت در سایه کاهش باروری در سال‌های اخیر و ضرورت اتخاذ تصمیمات و سیاست‌های روشن و شفاف در زمینه فرزندآوری و آهنگ رشد جمعیت در سال‌های آتی، آگاهی و شناخت از نگرش‌های فرزندآوری و عوامل تعیین‌کننده آن بسیار بااهمیت است. البته شایان ذکر است نگرش افراد نسبت به فرزندآوری تحت تاثیر عوامل مختلفی است که در این بین، دینداری و خانواده‌گرایی به عنوان دو عامل سنتی مهم در فرهنگ ما ایرانیان و استفاده از رسانه‌های نوین و بازاندیشی مدرن به عنوان دو عامل مدرن تاثیرگذار بر نگرش‌های افراد در زمینه فرزندآوری می‌توانند نقش داشته باشند [۵]. بنابراین، هدف پژوهش حاضر، مطالعه نگرش زنان و مردان متاهل ۴۹-۱۸ سال شهر تبریز نسبت به فرزندآوری و تعیین نقش برخی از عوامل اجتماعی و فرهنگی (دینداری، خانواده‌گرایی، استفاده از رسانه‌های نوین و بازاندیشی مدرن) تاثیرگذار بر آن است. بر این اساس در پژوهش حاضر این سوالات که "نگرش زنان و مردان متاهل شهر تبریز نسبت به فرزندآوری چگونه است" و "عوامل اجتماعی و فرهنگی بالا چه تاثیری بر نگرش‌های آنها در زمینه فرزندآوری دارند؟" مورد بررسی قرار گرفتند.

مواد و روش کار

داده های این مطالعه مقطعی (توصیفی- تحلیلی) از طریق پرسشنامه در پاییز و زمستان ۱۳۹۷ در شهر تبریز گردآوری شده است. جامعه آماری پژوهش را زنان و مردان متاهل ۴۹-۱۸ سال خانوارهای شهر تبریز تشکیل داده‌اند که تعداد آنها بر اساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ برابر با ۵۶۳۶۶۰ خانوار بود. حجم نمونه از طریق فرمول کوکران ۴۱۵ نفر برآورد شده است. لازم به توضیح است که در فرمول کوکران، n حجم

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-10-30]

[DOR: 20.1001.1.16807626.1398.18.2.6.9]

نمونه، N حجم جامعه آماری، t ضریب مشخص‌کننده احتمال خطا در حدود اطمینان مورد بررسی (۰/۹۵) که در جدول مقادیر استاندارد آن برابر ۱/۹۶ است و d خطای قابل قبول اندازه‌گیری در سطح اطمینان مورد بررسی است که مقدار آن برابر با (۰/۰۵) است و S^2 به واریانس صفت مورد مطالعه در جامعه مورد بررسی اشاره می‌کند که میزان آن با استفاده از یک مطالعه مقدماتی در بین ۵۰ نفر از افراد جامعه ۰/۲۷، برآورد شده است.

$$n = \frac{N.t^2.S^2}{N.d^2 + t^2.S^2} = \frac{563660 * 3.84 * 0.27}{563660 * 0.0025 + 3.84 * 0.27} = 415$$

نمونه‌گیری به روش خوشه‌ای چندمرحله‌ای انجام شد. روش کار به این صورت بود که در مرحله نخست، هر یک از مناطق ده‌گانه شهرداری تبریز به عنوان یک خوشه در نظر گرفته شد. در مرحله دوم، فهرستی از محلات هر منطقه تهیه شد و در هر منطقه یکی از محله‌ها به صورت تصادفی انتخاب و پرسشنامه‌ها تکمیل شدند. در مراجعه به محلات، به علت عدم وجود لیست اسامی و تعداد افراد متاهل در آن محله، از افراد در دسترس استفاده شد. در خصوص مسایل اخلاقی مطالعه نیز گفتنی است که اهداف مطالعه برای شرکت‌کنندگان توضیح داده شد، رضایت آنها برای همکاری جلب شد، اطمینان داده شد که تکمیل پرسشنامه هیچ ضرر و زیانی را برای آنها در پی نداشته و پرسشنامه‌ها بدون نام هستند و رازداری کامل در مورد اطلاعات اخذ شده رعایت خواهد شد. تحلیل آماری یافته‌های پژوهش با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۱ و بهره‌گیری از آزمون‌های T و F، همبستگی پیرسون و رگرسیون صورت گرفت. همچنین برای سنجش متغیرهای پژوهش از پرسشنامه استفاده شد. ابزار گردآوری داده‌ها شامل فرم مشخصات دموگرافیک و پرسشنامه‌های زیر بودند:

برای سنجش متغیر نگرش به فرزند آوری از پرسشنامه محقق‌ساخته استفاده شد. این مقیاس با استفاده از ۷ گویه در قالب طیف لیکرت پنج گزینه‌ای (از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم) سنجیده شده است. جهت تعیین اعتبار گویه‌ها از سه روش اعتبار صوری (کیفی و کمّی)، اعتبار محتوا (CVR و CVI) و اعتبار سازه (تحلیل عاملی) استفاده شد. دامنه امتیازات پرسشنامه بین ۷ تا ۳۵ است. به نحوی که پاسخگویانی که امتیاز کلی‌شان بین ۷ تا ۲۱ است نگرش منفی نسبت به فرزندآوری دارند و افرادی که امتیاز کلی‌شان بین ۲۲ تا ۳۵ است نگرش مثبت نسبت به فرزندآوری دارند. پایایی گویه‌ها به وسیله ضریب آلفای کرونباخ سنجیده شد و مقدار آن ۰/۸۰ به دست آمد. برای سنجش متغیر خانواده گرایی از پرسشنامه محقق‌ساخته استفاده شده است. این مفهوم با استفاده از ۸ گویه در قالب طیف لیکرت پنج گزینه‌ای (از کاملا مخالفم تا کاملا موافقم) سنجیده می شود. اعتبار صوری (کیفی و کمّی)، محتوایی (CVR و CVI) و سازه‌ای پرسشنامه مورد تائید قرار گرفت. دامنه امتیازات پرسشنامه بین ۸ تا ۴۰ است. به نحوی که پاسخگویانی که امتیاز کلی‌شان بین ۸ تا ۱۸/۶۶ است میزان خانواده‌گرایی‌شان پایین، افرادی که امتیازشان بین ۱۸/۶۷ تا ۲۹/۳۳ است میزان خانواده‌گرایی‌شان متوسط و افرادی که امتیازشان بین ۲۹/۳۴ تا ۴۰ است از میزان خانواده‌گرایی بالایی برخوردارند. پایایی گویه‌ها به وسیله ضریب آلفای کرونباخ سنجیده شد و مقدار آن ۰/۸۳ به دست آمد.

برای اندازه‌گیری میزان دینداری افراد از پرسشنامه محقق‌ساخته استفاده شده است. دینداری شامل چهار بعد مناسکی، پیامدی، احساسی و اعتقادی است. این مقیاس در قالب طیف لیکرت پنج‌گزینه‌ای با استفاده از ۲۱ گویه مورد سنجش قرار گرفته است. اعتبار صوری (کیفی و کمّی)، محتوایی (CVR و CVI) و سازه‌ای پرسشنامه مورد تائید قرار گرفت. دامنه امتیازات پرسشنامه بین ۲۱ تا ۱۰۵ است. به طوری که پاسخگویانی که امتیاز کلی‌شان بین ۲۱ تا ۴۹ است میزان دینداری‌شان پایین، افرادی که امتیازشان بین ۴۹/۰۱ تا ۷۷/۰۱ است میزان دینداری‌شان متوسط و افرادی که امتیازشان بین ۷۷/۰۲تا ۱۰۵ است از میزان دینداری بالایی برخوردارند. پایایی گویه‌ها به وسیله ضریب آلفای کرونباخ سنجیده شد و مقدار آن برای بعد اعتقادی ۰/۹۳، بعد احساسی ۰/۹۲، بعد مناسکی، ۰/۸۸، بعد پیامدی ۰/۸۶ و کل دینداری ۰/۹۵ به‌دست آمد. برای سنجش مفهوم بازاندیشی مدرن از پرسشنامه محقق‌ساخته بهره گرفته شده است. برای سنجش این مفهوم از ۱۷ گویه در قالب طیف لیکرت پنج گزینه‌ای (از کاملا مخالفم تا کاملا موافقم) استفاده می شود. اعتبار صوری (کیفی و کمّی)، محتوایی (CVR و CVI) و سازه‌ای پرسشنامه مورد تائید قرار گرفت. در مجموع این مقیاس شامل ۱۷ گویه است.دامنه امتیازات پرسشنامه بین ۱۷ تا ۸۵ است. به نحوی که پاسخگویانی که امتیاز کلی‌شان بین ۱۷ تا ۳۹/۶۶ است میزان بازاندیشی‌شان پایین، افرادی که امتیازشان بین ۳۹/۶۷ تا ۶۲/۲۷ است میزان بازاندیشی‌شان متوسط و افرادی که امتیازشان بین ۶۲/۲۸ تا ۸۵ است از میزان بازاندیشی

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-10-30]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1398.18.2.6.9]

بالایی برخوردارند. پایایی گویه‌ها به وسیله ضریب آلفای کرونباخ سنجیده شد و مقدار آن ۰/۸۸ به دست آمد.
برای عملیاتی کردن متغیر میزان استفاده از رسانه‌های نوین (اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی) از میزان ساعاتی که فرد در طی یک هفته ازاین رسانه‌های نوین استفاده می‌کند، سوال شد.

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی پژوهش بیانگر آن است که ۵۱/۶ درصد (۲۱۴ نفر) از پاسخگویان، زن و ۴۸/۴ درصد (۲۰۱ نفر) مرد هستند. از لحاظ سنی، پاسخگویان در بازه سنی بین ۱۸ تا ۴۹ سال قرار دارند و میانگین (انحراف معیار) سنی آنها (۸/۱۴۲)۳۳/۶۱ سال است. ۶/۹ درصد دارای تحصیلات ابتدایی و راهنمایی، ۳۳/۵ درصد متوسطه، ۴۱/۷ درصد کاردانی و کارشناسی و ۱۷/۸ درصد نیز دارای تحصیلات کارشناسی‌ارشد و دکتری هستند. همچنین ۱۹/۵ درصد پاسخگویان از پایگاه اقتصادی- اجتماعی پایین، ۲۳/۹ درصد متوسط رو به پایین، ۳۱/۸ درصد متوسط رو به بالا و ۲۴/۸ درصد نیز از پایگاه اقتصادی- اجتماعی بالا هستند. اطلاعات جدول ۱ بیانگر آن است که بین جنسیت و نگرش نسبت به فرزندآوری تفاوت معنادار وجود ندارد و زنان و مردان متاهل نگرش مشابهی به فرزندآوری دارند. یافته‌های جدول ۲ حاکی از آن است که بین پایگاه اقتصادی- اجتماعی و نگرش به فرزندآوری تفاوت معنادار وجود دارد؛ به طوری که افراد طبقات پایین نسبت به طبقات بالاتر نگرش مثبتی به فرزندآوری دارند و افراد طبقه بالا نگرش منفی‌تری نسبت به بقیه طبقات در زمینه فرزندآوری دارند. همچنین افرادی که دارای تحصیلات پایین‌تری هستند دارای نگرش مثبتی به فرزندآوری نسبت به افراد دارای تحصیلات بالا هستند.
اطلاعات جدول شماره ۳ نشانگر آن است که بین خانواده‌گرایی و دینداری با نگرش به فرزندآوری همبستگی معنادار وجود دارد؛ به طوری که با افزایش میزان خانواده‌گرایی و دینداری افراد، نگرش‌های آنها نسبت به فرزندآوری مثبت می‌شود. همچنین بین بازاندیشی مدرن، میزان استفاده از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی با نگرش به فرزندآوری همبستگی معناداری وجود دارد؛ به نحوی که با افزایش میزان بازاندیشی مدرن و افزایش میزان استفاده افراد از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی، نگرش آنها نسبت به فرزندآوری منفی می‌شود (Sig.<۰/۰۱).
جدول شماره ۴، مدل رگرسیونی چندگانه نگرش به فرزندآوری را نشان می‌دهد. اطلاعات مندرج در این جدول نشان می‌دهد همبستگی چندگانه معادل ۰/۶۴ محاسبه شده که گویای این مطلب است که متغیرهای پیش‌بین به طور همزمان ۰/۶۴ با نگرش به فرزندآوری ارتباط دارند. همچنین ۴۰ درصد از تغییرات نگرش به فرزندآوری پاسخگویان توسط متغیرهای مستقل تبیین شده است. ضرایب تأثیر استاندارد موجود در این جدول نشان می‌دهد که قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده‌های گرایش به فرزندآوری به ترتیب، متغیرهای خانواده‌گرایی (۰/۴۳)، بازاندیشی مدرن (۰/۲۳-)، میزان استفاده از اینترنت (۰/۲۲-)، و دینداری (۰/۱۰) هستند. (Sig.<۰/۰۵) همچنین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی تاثیر معنادار بر نگرش افراد نسبت به فرزندآوری نداشت(Sig.>۰/۰۱).

جدول ۱: آزمون T برای مقایسه میانگین نگرش به فرزندآوری به تفکیک جنسیت

	گروه‌ها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	T	درجه آزادی	سطح معناداری
جنسیت	زن	۲۱۴	۲۲/۹۴	۵/۶۵	۰/۱۰۲	۴۱۳	۰/۹۱۹
	مرد	۲۰۱	۲۲/۸۹	۵/۹۶			

جدول ۲:آزمون F برای مقایسه میانگین نگرش به فرزندآوری بر حسب پایگاه اقتصادی- اجتماعی و تحصیلات

	گروه‌ها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	F	سطح معناداری
پایگاه اقتصادی اجتماعی	بالا	۱۰۳	۲۱/۹۴	۵/۸۰	۳/۰۹	۰/۰۲۷
	متوسط رو به بالا	۱۳۲	۲۲/۶۱	۵/۱۸		
	متوسط رو به پایین	۹۹	۲۳/۰۸	۵/۵۳		
	پایین	۸۱	۲۴/۴۶	۶/۷۵		
تحصیلات	ابتدایی و راهنمایی	۳۰	۲۵/۶۸	۴/۳۱	۳/۸۱	۰/۰۱۰
	متوسطه	۱۳۹	۲۳/۴۳	۵/۸۳		
	کاردانی و کارشناسی	۱۷۲	۲۲/۵۲	۵/۸۴		
	کارشناسی‌ارشد و دکتری	۷۴	۲۱/۸۱	۵/۷۸		

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-10-30]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1398.18.2.6.9]

جدول ۳: آزمون همبستگی بین متغیرهای پژوهش

	خانواده‌گرایی	دینداری	بازاندیشی مدرن	استفاده از اینترنت	شبکه‌های اجتماعی مجازی	نگرش به فرزندآوری
خانواده‌گرایی	۱					
دینداری	۰/۴۶** ۰/۰۰۱	۱				
بازاندیشی مدرن	-۰/۱۸** ۰/۰۰۱	-۰/۳۵** ۰/۰۰۱	۱			
استفاده از اینترنت	-۰/۱۷** ۰/۰۰۱	-۰/۲۷** ۰/۰۰۱	۰/۲۴** ۰/۰۰۱	۱		
شبکه‌های اجتماعی مجازی	-۰/۱۸** ۰/۰۰۱	-۰/۲۶** ۰/۰۰۱	۰/۲۰** ۰/۰۰۱	۰/۸۲** ۰/۰۰۱	۱	
نگرش به فرزندآوری	۰/۵۴** ۰/۰۰۱	۰/۴۲** ۰/۰۰۱	-۰/۳۸** ۰/۰۰۱	-۰/۳۰** ۰/۰۰۱	-۰/۲۴** ۰/۰۰۱	۱

** p<0.01

جدول ۴: مدل رگرسیونی چندگانه نگرش به فرزندآوری

	ضریب رگرسیون غیراستاندارد	ضریب رگرسیون استاندارد	t	سطح معناداری	ضریب همبستگی چندگانه	ضریب تبیین	F	سطح معناداری
خانواده‌گرایی	۰/۴۳	۰/۴۳	۹/۹۶	۰/۰۰۱				
بازاندیشی مدرن	-۰/۱۳	-۰/۲۳	-۵/۶۱	۰/۰۰۱				
استفاده از اینترنت	-۰/۶۶	-۰/۲۲	-۳/۲۷	۰/۰۰۱	۰/۶۴	۰/۴۰	۵۶/۵۳	۰/۰۰۱
دینداری	۰/۰۳	۰/۱۰	۲/۱۶	۰/۰۳۱				
شبکه‌های اجتماعی مجازی	-۰/۲۶	-۰/۰۹	-۱/۳۵	۰/۱۷۷				

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش بیانگر آن است که بین نگرش‌های زنان و مردان متاهل نسبت به فرزندآوری تفاوت معنادار وجود ندارد. این یافته در راستای یافته‌های پژوهش موسوی و قافله‌باشی، پیلتن و رحمانیان است که نشان دادند بین زنان و مردان از حیث نگرش و تمایل به فرزندآوری تفاوتی وجود ندارد [۲۳ ، ۲۲]. در تحلیل این امر می‌توان گفت که با توجه به نظریه تساوی حقوق جنسیتی و بهبود وضعیت زنان، تغییرات ایجاد شده در جایگاه زنان به حضور بیشتر زنان در جامعه، دسترسی زنان به موقعیت‌های شغلی بهتر و در بعضی مواقع برابر با مردان، دستیابی به مدارج تحصیلی بالاتر و درآمد مستقل و... در زنان منجر شده است. همه این موارد زنان را در جایگاهی برابر با مردان قرار داده و دغدغه‌های تساوی حقوق را برای آنان زنده کرده است؛ به نحوی که زنان خواستار دستیابی به حقوق مساوی با مردان شده‌اند. نتیجه این تساوی در جایگاه زنان و مردان، ایجاد نگرش‌هایی یکسان در امور مختلف است. نگرش به فرزند نیز از این امر مستثنا نیست. در نتیجه، زنان نیز همچون مردان به فرزند و فرزندآوری نگاه می‌کنند [۲۴]. دیگر یافته‌های پژوهش نشان داد که طبقات بالاتر نگرش منفی‌تری به فرزندآوری نسبت به طبقات متوسط و پایین دارند. این یافته در راستای یافته‌های پژوهش هاشمی‌نیا و همکاران، ارجمند سیاه‌پوش و برومند است که در پژوهش‌شان نشان دادند با افزایش پایگاه اقتصادی-اجتماعی نگرش خانواده‌ها به فرزندآوری منفی و از تمایل آنها به فرزندآوری کاسته می‌شود [۲۶ ، ۲۵]. با بالا رفتن سطح پایگاه اقتصادی- اجتماعی معمولاً جهان‌بینی‌ها و نوع نگرش افراد به زندگی دگرگون می‌شود و افراد خواهان سطح زندگی ایده‌آل و نسبتاً بالایی برای خود و فرزندان خود می‌شوند [۲۷]. در واقع، افراد طبقات بالاتر به هزینه‌های روحی و روانی و حتی هزینه‌های فرصتی فرزند آگاهی دارند و معتقدند چنانچه تعداد فرزند کمتر باشد، برای علایق خود و تربیت بهتر فرزندان‌شان می‌توانند برنامه‌ریزی کنند [۲۵]. همچنین مشخص شد افرادی که دارای تحصیلات پایین‌تری هستند نگرش مثبت‌تری به فرزندآوری نسبت به افراد دارای تحصیلات بالا دارند. این یافته همسو با یافته‌های پژوهش صادقی، هاشمی‌نیا و همکاران، مشفق و غریب عشقی است که نشان دادند که سطح تحصیلات در ارزش‌گذاری فرزند و نگرش به فرزندآوری موثر بوده و با تعداد مطلوب فرزندان و نگرش به فرزندآوری رابطه معکوس دارد [۲۸، ۲۵ ، ۱۶]. در تحلیل این امر می‌توان گفت که

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-10-30]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1398.18.2.6.9]

تحصیلات باعث تحولات فردی و دگرگونی در ایده‌آل‌ها و نگرش‌های شخصی می‌گردد و با گسترش افق دید افراد به ماورای مرزهای سنتی جامعه، آنها را به ارزیابی دوباره از ارزش فرزندان وادار می‌سازد. همچنین تحصیلات می‌تواند به تغییراتی اساسی در توقعات و انتظارات والدین، زیر سوال بردن باورهای سنتی و ساختارهای قدرت و در نهایت استقلال زنان و قدرت چانه‌زنی آنها در تصمیم‌گیری‌های فرزندآوری منجر شود. علاوه بر این، تحصیلات می‌تواند با افزایش هزینه‌های فرصت فرزندآوری و تربیت فرزندان در میان خانواده‌های تحصیلکرده، منجر به تغییر در ارزش‌گذاری فرزندان شود و درک والدین از هزینه‌های فرزندآوری را بالا ببرد و به این ترتیب بر نگرش و تقاضا برای فرزند تاثیر بگذارد [۲۹].

سایر یافته‌های پژوهش بیانگر آن است که با افزایش میزان خانواده‌گرایی در بین افراد نگرش آنها به فرزندآوری مثبت می‌شود. این یافته در راستای یافته‌های پژوهش Atoh است که تغییر و تحولات رخ داده در خانواده‌های ژاپنی را یکی از عوامل اصلی نرخ پایین فرزندآوری و نگرش منفی به فرزند در این کشور می‌داند [۳۰]. به باور Davis و Blake ارزش‌های طرفداری از افزایش موالید در خانواده‌های گسترده در مقایسه با خانواده‌های هسته‌ای (که شکل غالب خانواده در جوامع امروزی است) بیشتر رایج است، زیرا فرزندان بیشتر به عنوان نوعی موهبت اقتصادی، هم به لحاظ این‌که نیروی کار خانواده را تامین می‌کنند و هم این‌که در سنین پیری از والدین خود حمایت می‌کنند، در نظر گرفته می‌شوند [۲۹]. ارزش‌های خانوادگی، امروزه با تغییرات گسترده‌ای که در سطح جامعه ایجاده شده، در حال دگرگونی و فروپاشی هستند. تغییر در چنین ایستارهایی، نقش تعیین‌کننده‌ای در روندهای جمعیت‌شناختی همچون نگرش به فرزندآوری داشته است [۵]. در واقع، طبق نظریه گذار جمعیت‌شناختی دوم، تغییرات به وجود آمده در جامعه (تغییر نظام ارزشی جامعه از جمع‌گرایی به فردگرایی، کاهش نفوذ نیروهای سنتی بر روی فرد، به هم خوردن تقسیم کار جنسیتی و...) منجر به تغییراتی در خانواده و نظام ارزشی (کاهش میزان ازدواج، افزایش میانگین سن ازدواج، افزایش میزان طلاق، افزایش همخانگی) آن شده است. تغییرات صورت گرفته در خانواده نیز به نوبه خود منجر به تغییراتی در نگرش و الگوهای رفتاری فرزندآوری شده است [۲۹]. بنابراین، هر چقدر میزان تغییرات رخ داده در نهاد خانواده کمتر باشد و در قبال آن میزان خانواده‌گرایی افراد بیشتر باشد، افراد نگرش‌های مثبت‌تری نسبت به فرزندآوری خواهند داشت.

همچنین مشخص شد که با افزایش میزان بازاندیشی مدرن، نگرش افراد به فرزندآوری منفی می‌شود. این یافته در راستای یافته‌های پژوهش اسحاقی و همکاران، محمودیان و رضایی است که در پژوهش‌شان نشان دادند بازاندیشی در نقش مادری و بازاندیشی در ارزش فرزند از عوامل مهم تاثیرگذار در نگرش به فرزندآوری است و تفسیر افراد از شرایط و نیروهای حاکم بر فرهنگ و جامعه، به طور بازاندیشانه نگرش‌های آنها را در خصوص فرزندآوری شکل می‌دهد [۳۱ ، ۱۱]. بازاندیشی به این واقعیت اشاره دارد که در فضای حرکت به سمت مدرنیته، ما مجبوریم پیوسته درباره اوضاع زندگی‌مان تدبّر و تامل کنیم. ویژگی مدرنیته بازاندیشی درباره همه چیز است و بازاندیشی در باب سنت و ارزش‌های سنتی یا پیشین جامعه یکی از مهم‌ترین پیامدهای مدرنیته است [۳۲]. در جریان فرآیند بازاندیشی، نقش الگوهای سنتی در جهت‌دهی به کنش افراد کمرنگ شده و افراد در پرتو اطلاعات تازه دائماً کنش‌های (همچون فرزندآوری) خود را بازتفسیر می‌کنند [۳۳]. نفوذ مدرنیته و فرهنگ جهانی در ایران ارزش‌ها، باروها و نگرش‌های افراد را در بسیاری از جنبه‌ها مورد بازاندیشی قرار داده است. فرآیند بازاندیشی مدرن، نگرش افراد در ارزش‌گذاری برای فرزند را تغییر داده، به نحوی که به فواید معنوی و عاطفی داشتن فرزند کمتر توجه می‌شود. همچنین امروزه فرد خواسته‌ها و نیازهای عاطفی خود را در فرزند نمی‌یابد و تمایلی برای فرزندآوری ندارد و نگرش منفی نسبت به پیامدهای فرزند بیشتر از آثار مثبت فرزندآوری در ذهنش متصور است [۱۱]. علاوه بر این، مطابق با نظریه گذار جمعیت‌شناختی دوم، بازاندیشی در نقش‌های سنتی زنانگی و مادری از جمله عوامل موثر در نگرش منفی به فرزندآوری است و زنان به دنبال کسب هویت جدیدی هستند. امروزه زنان در هویت خود بازاندیشی کرده‌اند و این بازاندیشی منجر به تغییرات عمده در نهاد خانواده شده است. این بازاندیشی در هویت باعث تغییر نگرش افراد به ویژه زنان نسبت به فرزند شده است و نگرش منفی آنها به فرزند بیشتر از نگرش مثبت آنها است. افراد هزینه فرزند را بیشتر از سود آن می‌دانند و تولد فرزند را مانعی برای رسیدن به هویت جدید می‌دانند، بنابراین سعی می‌کنند موانع (یعنی فرزندآوری) را حذف کنند [۹].

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-10-30]

[DOR: 20.1001.1.16807626.1398.18.2.6.9]

بخش دیگری از یافته‌ها بیانگر آنند که با افزایش میـزان اسـتفاده از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی، نگرش افـراد بـه فرزنـدآوری منفی می‌شود. این یافته همسو با یافته‌های پژوهش رسول‌زاده اقـدم و همکاران، عنایت و پرنیـان، Kola و همکـارانش اسـت کـه نشـان دادنـد رسـانه‌هـای ارتبـاط جمعـی از عوامـل مهـم و تاثیرگـذار بـر نگرش‌های فرزندآوری افراد هستند [۳۶-۳۴]. اگر چـه بـین میـزان استفاده از شبکه‌های اجتمـاعی مجـازی و نگـرش افـراد نسـبت بـه فرزندآوری همبستگی معنادار معکوسی وجود دارد اما این متغیر در مدل رگرسیون نتواسـته تـاثیر معنـادار بـر نگـرش افـراد در زمینـه فرزندآوری داشته باشد. یافته‌های پژوهش قربانی و همکـارانش نیـز نشان داد که استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بر کاهش تمایل به باروری تأثیری نداشته است [۳۷]. در مجموع، می‌توان گفت کـه گسترش رسانه‌های نوین، سبک‌های جدید زندگی را برای افراد بـه همراه دارد. رسانه‌ها نقش مهمی در اشاعه ترجیحات و هنجارهـای فرهنگی مرتبط با فرزندآوری پایین و مطلوبیت خانواده مدرن دارنـد [۱۶]. در نهایت مشخص شد که دینداری بر نگرش مثبت افـراد بـه فرزندآوری تاثیر دارد. این یافته‌هـا همسـو بـا یافتـه‌هـای اوجـاقلو و همکـاران، کلانتـری و همکـاران، پژهـان و کمـالی‌هـا، راد و ثـوابی، رستگار خالد و مقدمی،Kertzer و همکاران است که نشـان دادنـد دینداری و باورهـای مـذهبی عـاملی تاثیرگـذار بـر رفتـار و نگـرش فرزندآوری افراد هستند [۴۲-۳۸]. در تحلیل ایـن یافتـه مـی‌تـوان گفت که ایدئولوژی دینی برخی از گروه‌های مذهبی و ادیان همچون اسلام به‌گونه‌ای است که فرزندآوری زیاد را تجویز و تقویت می‌کنـد. به عنوان مثال، مطابق باورهای دینی اسلام، ازدواج در سنین پـایین تشویق می‌شود، افراد استفاده از وسایل کنترل موالید و سقط جنین را ناشایست و حرام تلقی می‌کنند، یا اساساً داشتن فرزند زیاد را یک ارزش می‌دانند. به ایـن ترتیـب ایـن قبیـل اعتقـادات و آمـوزه‌هـای مذهبی سبب می‌شود که نگرش پیروان آنها به فرزنـدآوری مثبـت و تمایلات فرزندآوری آنان زیـاد باشـد [۴۳]. در مجمـوع، یافتـه‌هـای پژوهش حاضر نشانگر آن بود که خانواده‌گرایـی، بازاندیشـی مـدرن، استفاده از رسانه‌های نوین و دینداری از عوامل مـوثر در نگـرش بـه فرزندآوری در بین خانواده‌های شهر تبریز است. این یافته‌ها می‌تواند چشم‌اندازی از وضعیت فعلی نگرش به فرزند و فرزندآوری را در بین خانواده‌های ایرانی نشان داده و راهنمای عمـل تصـمیم‌گیرنـدگان و برنامه‌ریزان جمعیتی در سیاستگذاری‌های خود در جهت نگرش بـه فرزندآوری قرار گیرد. در واقع، هر گونه برنامه عملـی و کـاربردی در زمینه اصلاح نگرش منفـی بـه فرزنـد و افـزایش نگـرش مثبـت بـه فرزندآوری باید معطوف به تقویت میزان خانواده‌گرایی یا تعلق خاطر به ارزش‌های خانوادگی و سطح دینداری افراد باشد.

سهم نویسندگان

محمد عباس زاده: استاد راهنمای رساله و مشارکت در نگارش مقاله
توکل آقایاری: استاد مشاور رساله و مشارکت در نگارش مقاله
محمد باقر علیزاده اقدم: استاد مشاور و مشارکت در نگارش مقاله
صـمد عـدلی پـور: تنظـیم گـزارش اولیـه و نهـایی، تنظـیم مقالـه، جمع‌آوری و ورود داده‌ها و نویسنده مسئول

تشکر و قدردانی

مقاله حاضر از رساله مقطع دکترای تخصصی رشـته جامعـه‌شناسـی اقتصادی و توسعه با عنوان «مطالعه نقش فرایند نوسازی در تغییر و تحولات خانواده؛ مورد مطالعه: خـانواده‌هـای شـهر تبریـز» مصـوب دانشکده حقوق و علوم اجتماعی دانشگاه تبریز استخراج شده اسـت. بدین وسیله پژوهشگران این مطالعه بر خود لازم می‌دانند از تمـامی پرسشگران و افرادی که در جمع‌آوری داده‌های مطالعه حاضر، آنهـا را حمایـت کردنـد و پاسـخگویانی کـه صـبورانه بـرای تکمیـل پرسشنامه‌های پژوهش همکاری به عمل آوردند، صـمیمانه تشـکر و قدردانی نمایند.

منابع

1. Hosseini GH, Hosseini H. Comparingdeterminants of fertility behaviour among Kurdish women living in rural areas of Ravansar and Gilangharb cities.Journal of Kermanshah University of Medical Sciences 2013;17:316-24 [Persian]

2. Zare Z, Saffari E, Kiaee Tabar R. Fertility motivations and their relation with attitude towards government incentives for childbearing in women of reproductive age. Journal of Mazandaran University of Medical Sciences 2018;28:104-14 [Persian]

3. Erfani A. Fertility in Tehran city and Iran: rates, trends and differentials. Population Studies 2013;1:87-153 [Persian]

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-10-30]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1398.18.2.6.9]

4. Safiri K, Kamali A, Faraji E. Sociological study of positive attitude toward the child (Case study of women of Ilam city). WomensStrategyStudies 2017;19:85-109 [Persian]
5. RastegarKhaled A, Mohammadi M. Cultural changes and fertility decline in Iran (based on secondary analysis of the data of the survey of Iranian values and attitudes). Journal ofApplied Sociology 2015;26:159-80 [Persian]
6. Parvinian F, Rostamalizadeh V, Habibi R. The effects of women's modern lifestyle on their fertility and childbearing– a case study in Qazvin city. Journal ofWoman&Society 2019;9:39-72 [Persian]
7. Afshari Z. The Socio-Economic Determinants of Fertility in Iran (Panel Data Approach). Journal of Economic Growth and Development Research 2016; 6:13-20 [Persian]
8. Ojaghlou S, Moradi A, Ghasemi I, Arshad J. Generational changes in the value of children and the childbearing behavior of women before and after the Islamic Revolution (Case Study: Zanjan City). Woman in Culture & Art 2012;6:409-25 [Persian]
9. Chamani S, Shakribii A, Moshfegh M. Sociological determinants of childbearing (case study: married women in Tehran). Journal of Sociocultural Strategy 2016;5:137-65 [Persian]
10. Razaghi Nasrabad H. How women's education affects delinquency in childbearing?: the results of a qualitative study among university students of Tehran.Journal of Sociocultural Strategy 2016;5:167-90 [Persian]
11. Eshaghi M, Mohebbi SF, Papinejad S, Jahandar Z. Working women's childbearing challenges: a qualitative study. Women in Development and Politics 2014;12:111-34 [Persian]
12. Chamani S, Moshfeq M, Shekarbeigi A. The study of challenges pertaining to the child bearing in tehran city with the emphasis on the mixed method. Gender and FamilyStudies 2015;3:9-38 [Persian]
13. Jokar M. Modernity, lifestyle change and population decrease in Iran. Islamic Research Journal of Women and Family 2014;2:39-69 [Persian]
14. Tavousi M, Esmaeil Motlagh M, Eslami M, Haerimehrizi A, Hashemi A, Montazeri A. Fertility desire and its correlates: a pilot study among married citizens living in Tehran, Iran. Payesh 2015;5:597-605 [Persian]
15. KavehFiruz Z, Karami F. Assessment of the impact of family power structure on fertility rate in Tehran City. Women in Development and Politics. 2015;13:291-308 [Persian]
16. Sadeghi R. Analysis of socio-cultural context of women's fertility decline in Iran. Journal of Sociocultural Strategy 2016;5:217-46 [Persian]
17. Mobasheri M, Alidosti M, Sorshajani S, Khosravi F, Khalafian P, Jalilian M. Determination of the most important factors influencing the fertility patterns of single child and without child families in Shahr-e-kord city in 2013. Journal of Ilam University of Medical Sciences 2013;21:63-70 [Persian]
18. Barber JS. Ideeational influences on the transition to Parenthood: Attitudes toward Childbearing and Competing Alternatives. Social Psychology Quartly 2001;64:101-27
19. Mitchell D, Gray E. Declining Fertility: Intentions, attitudes and aspirations. Journal of Sociology 2007;43:23-44
20. Hosseini H, Bagi B. Determinant of economic social, cultural and demographic of childbearing tendencies in married of referred to health centers in Hamadan city. Journal of Kermanshah University of Medical Sciences 2012;18:35-43 [Persian]
21. Baezzat F, Ahmadi Ghozlojeh A, Marzbani Y, Karimi A, Azarnioshan B. A study of psychometric properties of Persian version of attitudes toward fertility and childbearing scale. Journal of Urmia Nursing and Midwifery Faculty 2017;15:37-47 [Persian]
22. Mousavi SF, Ghafelebashi MS. A study of attitudes towards childbearing in young families of Qazvin city. Women and Family Studies 2014;1:111-34 [Persian]
23. Piltan F, Rahmanian M. Sociological study of factors affecting the tolerance of children of married women and men (case study: women and men aged 25-45 years in Jahrom). Journal of Iranian Social Development Studies 2015;7:121-34 [Persian]
24. Rastegar Khaled A, Moghadami S. Examination of gender differences in attitude towards children. Woman in Culture & Art 2016;8:101-16 [Persian]
25. Hashemi F, Rajabi M, Ahmadi A. Study of women's attitude toward value of children (case study: women 15-49 years old of Shiraz City). Journal of Applied Sociology 2017;28:61-78 [Persian]
26. Arjmand Sahpoush I, Boroumand N. Investigation of social and cultural factors affecting the propensity to childbearing in Andimeshk City with emphasis on lifestyle (case study of married women

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-10-30]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1398.18.2.6.9]

under 35).Journal of Sociological Studies of Youth 2016;6:9-24 [Persian]
27. Pezhhan A, Arab SM. The social, cultural and economic factors affecting the number of ideal children among employed and unemployed women in district 8 of Tehran city. Journal ofPopulation 2017;22:58-78 [Persian]
28. Moshfegh M, Ghreb Eshgee S. An analysis on relationship between the value of children and fertility among tehran's women.Womens Strategy Studies 2013;15:93-120 [Persian]
29. Hosseini H. Socioeconomic Demography and Family Planning. 2st Edition, Hamadan University, Iran, 2011 [Persian]
30. Atoh M. The relevance of ideational changes to family transformation in postwar Japan. In international family change. 1 st Editon, Routledge: UK, 2008
31. Mahmoudian H, Rezaei M. Women and low childbearing action:the case study of kurdish women.Womens Strategy Studies 2012;14:173-225 [Persian]
32. Sadeghi FasaeiS, Isari M.The sociological study of divorce patterns. Journal of Social Problems of Iran 2015;6:131-56 [Persian]
33. Khormour Y, Dehghan AA, Dehghan F, Behjati ASL SF. The relationship between globalization and rethinking among the youth in Yazd City. Journal of Social Development 2017;12:127-50 [Persian]
34. Rasoulzadeh Aghdam S, Afshar S, Adlipour S, Mir Mohammadtabar SA. Analysis of the relationship between social capital and lifestyle with tendency to childbearing (Case study: Students of Azerbaijan Shahid Madani University).Journal of Sociocultural Strategy 2017;5:107-35 [Persian]
35. Enayat H, Parnian L. Study of the relationship between cultural globalization and the propensity for childbearing. Journal of Woman & Society 2013;4: 109-136 [Persian]
36. Kola O, Uchec IA, Akinrinola B. Correlates ofspousal communication on fertility and family planning among theYoruba of Nigeria. Journal of Comparative Family Studies 2006;37:441-460
37. Ghorbani F, Golmakani N, Shakeri MT. Relationship between the use of virtual social networks and tendency to childbearing in the students of Ferdowsi and Mashhad university of medical sciences. Iranian Journal of Obstetrics, Gynecology and Infertility 2016;19:15-24 [Persian]
38. Kalantari S, Abbaszadeh M, Mozaffari F, Rakaei Bonab N. Sociological study of tendency to childbearing and some related factors (Case study: married youth of Tabriz city). Journal of Applied Sociology 2010;3:83-104 [Persian]
39. Pezhhan A, Kamaliha A. The Effect of Cultural Factors on Women's Reproduction in 15-50 Years of the 12th District of Tehran. Journal of Sociocultural Studies 2015;6:115-37 [Persian]
40. Rad F, Savabi H. Investigating the tendency towards childbearing and its related factors (case study of married women 15-15 years living in Tabriz City). Journal of Woman and Family Studies 2015;3:127-155 [Persian]
41. RastegarKhaled A, Moghadami S. Investigatingng the relationship between tendency toward secular values and attitude toward child among couples aged 15-49 years in Tehran. Journal ofSociology ofSocialInstitutions 2018;5:159-80 [Persian]
42. Kertzer D, White M, Bernardi L, Gabrielli G. Italy's path to very low fertility:the adequacy of economic and second demographic transition theories.European Journal of Population 2009;25:89-115
43. Foroutan Y, Rezaei Pashaei S. The effect of religious identity on desertification in selected rural and urban areas of Iran. Natlional Studies2018;19:75-96 [Persian]

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-10-30]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1398.18.2.6.9]

ABSTRACT

Attitude towards childbearing among married women and men aged 18-49 years: The role of religiosity, family, modern media, and modern rethinking

Mohammad Abbaszadeh [1], Tavakkol Aghayari Hir [1], MohammadBagher Alizadeh Aghdam [1], Samad Adlipour [1*]

1. Faculty of Law and Social Sciences, University of Tabriz, Tabriz, Iran

Payesh 2019; 18(2): 173- 182
Accepted for publication: 29 May 2019
[EPub a head of print-2 June 2019]

Objective (s): As sociologists believe, some part of family changes in Iran is due to changes in people's attitudes toward childbearing values. The present study aimed to study some social factors affecting the attitude towards childbearing among married women and men.
Methods: This cross-sectional was conducted among a sample of married women and men aged 18 to 49 years using cluster sampling technique in Tabriz, Iran. The research instrument consisted of a self-designed questionnaire on attitude towards childbearing, religiosity, family and modern media and modern rethinking.
Results: In all 415 citizens were selected. There was no significant difference in attitudes toward childbearing between women and men (p= 0.919), but there was significant difference between participants with different educational levels (p= 0.010) and socioeconomic statuses (p= 0.027) regarding attitudes toward childbearing. There was a direct correlation between family orientation (p=0.000, r=0.54) and religiosity (p < 0.0001, r=0.42) with the attitudes toward childbearing, and between modern reflexivity (p < 0.0001, r= -0.38), degree of usage of internet (p < 0.0001, r= -0.30) and degree of usage of virtual social networks (p= <0.0001, r= -0.24) with the attitudes toward childbearing. Independent variables entering the regression model explained 40% of the variance in attitudes toward the participants' childbearing.
Conclusion: To create positive attitudes towards childbearing among Iranian families, special attentions should be paid to strengthen family life and religion believes.

Key Words: Religiosity, Familialism, Modern Media, Modern Reflexivity, Childbearing

[*] Corresponding author: Faculty of Law and Social Sciences, University of Tabriz, Tabriz, Iran
E-mail: s.adlipour@tabrizu.ac.ir

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-10-30]

[DOR: 20.1001.1.16807626.1398.18.2.6.9]